

Muz., 2021(62): 84-92
Rocznik, eISSN 2391-4815

data przyjęcia – 03.2021
data recenzji – 04.2021
data akceptacji – 05.2021
DOI: 10.5604/01.3001.0014.9346

ZNANE, LECZ NADAL NIEODKRYTE. WSTĘP DO PROBLEMATYKI BIBLIOTEK MUZEALNYCH W POLSCE

KNOWN, YET UNDISCOVERED. INTRODUCTION
TO THE QUESTIONS OF MUSEUM LIBRARIES
IN POLAND

Magdalena Skrejko

Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie, Sekcja Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy ZG SBP
ORCID 0000-0002-0180-1577

Katarzyna Żák-Caplot

Muzeum Warszawy, Sekcja Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy ZG SBP
ORCID 0000-0002-4114-8082

Abstract: The phenomenon of a museum library in Poland is the only topic of the present paper. Addressed to the academics dealing with the issues related to museum organization or collection development, it is also, or maybe first of all, targeted at the higher-ranking management staff,

since it does not only offer an introduction to the discussed issue, but also an attempt at mapping problematic questions along the relation: parent museum – museum library, as well as challenges connected with legal solutions and the museum librarian job.

Keywords: museum library, museum, museum librarian, career promotion, collection registering, hybrid character of services.

Współcześnie na całym niemal świecie biblioteki muzealne wzmacniają rangę macierzystych muzeów. Nie można przejść obojętnie obok bibliotek Centrum Pompidou w Paryżu lub Rijksmuseum w Amsterdamie, ogromne wrażenie robią

księżnice muzeów sztuki w Barcelonie: Biblioteka Arxiu leżąca w kompleksie Museu d'Art Contemporani i Centre de Cultura Contemporània czy Biblioteca de Arte w lisbońskim Muzeum Gulbenkiana¹. U naszych południowych sąsiadów

Biblioteka Muzeum Narodowego w Pradze była pierwszą, przed biblioteką narodową. Obecnie posiada ona kolekcję przekraczającą 1,6 mln woluminów i do 1996 r. otrzymywała egzemplarze obowiązkowe wszystkich druków wydawanych na terenie Republiki Czeskiej².

W Polsce tematyka bibliotek muzealnych zaczyna być szerzej poznawana i popularyzowana. Dzięki wzmożonej aktywności pracowników bibliotek funkcjonujących w muzeach od kilku lat cieszy się ona coraz większym zainteresowaniem zarówno bibliotekarzy praktyków, jak i środowisk naukowych. Celem niniejszego artykułu jest pokazanie potencjału i wartości bibliotek muzealnych, które w wielu krajach za granicą od dawna są równorzędnymi partnerami macierzystych instytucji, jak i zarysowanie wyzwania jakie przed nimi stoją już dziś. Często z powodu nieświadomości ustawodawców i organów zarządzających biblioteki muzealne balansują na skraju bibliotekarskich oraz muzealnych regulacji prawnych i zwyczajowych sposobów działania, w praktyce zupełnie od siebie różnych, a nawet wykluczających się nawzajem. Muzeum i biblioteka to z pozoru bardzo podobne instytucje o zbliżonych funkcjach. Jednak po bliższej analizie widać, że – zgodnie z prawem – powinny funkcjonować na nieco innych zasadach, a ich pracownicy i ich kwalifikacje nie zawsze są porównywalne z muzealniczymi.

Niniejszy artykuł podejmuje również próbę zdefiniowania problemów występujących w pracy bibliotekarzy muzealnych, porusza kwestie dotyczące ich kwalifikacji i awansu zawodowego oraz znajomości prawa.

Autorki artykułu nie podjęły się przeprowadzenia badań statystycznych, które pozwoliłyby podać liczbę działających w Polsce bibliotek muzealnych, czy opisać przyjętą w nich strukturę zatrudnienia, gdyż – jak pisze Katarzyna Żák-Caplot w podrozdziale *Museum Library Statistics* artykułu *An unexplored phenomenon on the border of two worlds. An introduction to the issue of museum libraries in Poland – (...) dane na temat bibliotek muzealnych, które jesteśmy w stanie pozyskać z badań oficjalnie przeprowadzanych w naszym kraju, są znikome (...). Raporty GUS pomijają zagadnienia związane z bibliotekami muzealnymi. Chociaż biblioteki muzealne w większości wypełniają formularz statystyczny GUS Sprawozdanie biblioteki K-03, dane pozyskiwane z tego badania nie są widoczne w raporcie „Stan bibliotek w Polsce... Wybrane dane i wskaźniki” [tłum. aut.]³. Ilustracją niech będzie raport za rok 2020, z którego wynika, iż w Polsce działały 932 muzea i oddziały muzealne⁴. Nie wiadomo jednak, w których z nich znajdują się muzealne biblioteki. W tej samej publikacji Katarzyna Żák-Caplot omawia również raporty sporządzane przez NIMOZ – *Muzea w Polsce* oraz *Edukacja muzealna w Polsce*.*

Opisanie skali problemu wymaga czasu i dogłębnych badań z zastosowaniem kilku metod badawczych. Wykorzystane w artykule informacje pozyskano w bezpośrednich i telefonicznych rozmowach oraz ze stron internetowych muzeów.

Muzejon/muzeum i pierwsze biblioteki

Odpowiedź na pytanie co było pierwsze: muzeum czy biblioteka muzealna?... wcale nie jest jednoznaczna. Należałoby się przyrzeć samej definicji muzejonów, czyli pierwszych muzeów. Powtarzając za Folgą-Januszewską⁵, muzejony ewoluowały od miejsc związanych z muzyką do ośrodków

literatury. W pewnym momencie nazywano je nawet *wędrującymi bibliotekami*. Kilka wieków wcześniej znane również było pojęcie muzeum jako zbioru literackiego, które utrzymało się do epoki nowożytnej. Antyczny sens słowa „*musaeum*” to „dom muz”, czyli miejsce natchnienia i repozytorium skutków twórczej weny⁶. *Pojęcie muzeum weszło do języka francuskiego w XIII w. jako synonim ośrodka wiedzy o charakterze biblioteki. (...) Poszukując dawnej definicji muzeum, nie można zapominać, że pojęcie to łączono z miejscami nauki opartej na doznaniach czerpanych ze zgromadzonych kolekcji. (...). Dokładnie w ten sam sposób można spojrzeć na bibliotekę – nie jako na zbiór książek (w gr. *biblion* oznacza książkę), lecz miejsce, w którym odbywa się pozyskiwanie wiedzy oraz inspiracji do dalszego twórczego działania*⁷.

Pojęcie biblioteki jest nierozłączne z twórczością literacką oraz przestrzenią nauki i inspiracji zgromadzonymi w niej kolekcjami, nie tylko książek, ale również rycin, map, a czasem nawet dzieł sztuki. Brzmi to bardzo znajomo.

Powstała w III w. p.n.e. przy Muzejonie Aleksandryjskim Biblioteka Aleksandryjska do dziś pozostaje największą i najbardziej znaną księżnicą starożytności. Ptolemeusz I Soter (367–283 p.n.e.) założył ją na potrzeby Muzeum Aleksandryjskiego. Zamyśl gromadzenia piśmiennictwa, usystematyzowania wiedzy i udostępniania jej uczonym był uzasadniony. To tutaj Kallimach z Kyrene (ok. 310–240 p.n.e.) sporządził pierwszy katalog i pierwszą bibliografię piśmiennictwa greckiego.

Biblioteka Watykańska (Biblioteca Apostolica Vaticana) została założona w V w. w Rzymie, co prawda przy archiwum państwowym na Lateranie, ale należy pamiętać, że od XVIII w. działa w kompleksie Muzeów Watykańskich: Pio-Clementino, Gregoriano Egiziano, Gregoriano Etrusco, licznych galerii i laboratoriów, a nawet Szkoły Bibliotekoznawstwa.

W ustanowionym w 1753 r. i otwartym dla publiczności 15 stycznia 1759 r. londyńskim British Museum, równoległe z kolekcją muzealną zorganizowano zbiory: manuskryptów, książek, rysunków i map. To tutaj przechowywana jest *Wielka Karta Wolności (Magna Charta Libertatum)* Jana bez Ziemi z 1215 roku.

Gdy na przełomie XVIII i XIX w. księżna Izabela z Flemingów (1746–1835) i Adam Kazimierz Czartoryski (1734–1823) organizowali w Puławach pierwsze polskie muzeum, od samego początku widzieli potrzebę zgromadzenia przy nim księgozbioru. Dało to początek Bibliotece Książąt Czartoryskich, będącej dzisiaj oddziałem Muzeum Narodowego w Krakowie.

Znakomitym przykładem równoległego gromadzenia kolekcji bibliotecznych i muzealnych jest Fundacja Józefa Maksymiliana hr. Ossolińskiego zatwierdzona decyzją cesarza Franciszka I w 1817 roku.

Stan badań

Jak dotąd niewiele miejsca w polskim piśmiennictwie bibliotekarskim, bibliotekoznawczym i muzeologicznym poświęcono bibliotekom muzealnym, a jeśli już, to skupiano się głównie na opisanie zgromadzonych w nich zbiorów⁸, w szczególności na omówieniu obiektów zabytkowych. Jednymi z niewielu publikacji mówiących o zagranicznych bibliotekach muzealnych były teksty: Jana Sobczyka, *Biblioteki muzeów sztuki na przykładzie Biblioteki Arxiu*

CCCB w Barcelonie i Biblioteki de Arte Muzeum Gulbenkiana w Lizbonie⁹ oraz Anny Adamek, *Biblioteka Muzealna – z doświadczeń Muzeum Narodowego Nauki i Techniki w Ottawie*¹⁰. Dopiero od 2018 r., czyli roku, w którym Muzeum Warszawy zorganizowało pierwszą konferencję dla bibliotekarzy i pracowników bibliotek muzealnych pt. „Biblioteka muzealna wczoraj, dziś, jutro”, tematyka organizacji, rewitalizacji, zasad działania bibliotek muzealnych oraz zawodu bibliotekarza muzealnego wkroczyła na dobre na łamy bibliotekarskich czasopism branżowych oraz publikacji pokonferencyjnych.

Pierwszym artykułem omawiającym całość fenomenu biblioteki muzealnej jako części macierzystego muzeum był wspomniany już tekst Katarzyny Żák-Caplot *An unexplored phenomenon on the border of two worlds. An introduction to the issue of museum libraries in Poland*¹¹, który ukazał się w specjalnym numerze „Przeglądu Bibliotecznego” z 2019 roku. Niedługo później, staraniem bibliotekarzy i opiekunów kolekcji bibliotecznych, numer 192. „Elektronicznego Biuletynu EBIB”¹² z czerwca 2020 r. w całości poświęcono bibliotekom muzealnym. W swoich artykułach autorki opisały najważniejsze i najbardziej strategiczne zakresy działania bibliotek: gromadzenie i kolekcjonowanie¹³, upowszechnianie¹⁴, edukację¹⁵, promocję i marketing¹⁶, wykorzystując doświadczenia z własnej, nierzadko wieloletniej pracy.

Tematem II Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy i Pracowników Bibliotek Muzealnych pt. „Bibliotekarz w muzeum. Praca, współpraca, wyzwanie”, zorganizowanej w 2020 r. w Muzeum Zamkowym w Malborku, był zawód bibliotekarza muzealnego, również ta ważna tematyka pojawiła się w postaci dwóch artykułów: Magdaleny Skrejko i Katarzyny Żák-Caplot, *Bibliotekarz muzealny, czyli hybryda w świecie kultury*¹⁷ oraz Aleksandry Siuciak, *Bibliotekarz muzealny, czyli jaki? O roli i kompetencjach zawodowych bibliotekarza w muzeum na przykładzie Muzeum Zamkowego w Malborku*¹⁸.

Z powodu coraz aktywniejszej postawy bibliotekarzy muzealnych oraz dzięki pewnej odrębności i możliwości elastyczniejszego niż w muzeum działania (myśl zostanie rozwinięta w dalszej części niniejszego tekstu) biblioteki muzealne współpracują z innymi działami instytucji macierzystej oraz użytkownikami zewnętrznymi, tworząc wyjątkowe i oryginalne projekty popularyzatorskie i edukacyjne, wykorzystujące zarówno kolekcje muzealne, jak i biblioteczne. Dobrym przykładem są tu artykuły: Magdaleny Skrejko przy współpracy Marii Masternak, „Światłoryt” – jako forma pracy z widzem i czytelnikiem, czyli o sposobie czytania fotografii przez osoby niewidome i niedowidzące. *Z doświadczeń współpracy muzealnej Biblioteki i Działu Upowszechniania Muzeum Fotografii w Krakowie*¹⁹ – będący znakomitym przykładem równoległego gromadzenia kolekcji bibliotecznych i muzealnych na rzecz grup wykluczonych, oraz Katarzyny Żák-Caplot, *Strategia wdrażania innowacji edukacyjnych w Bibliotece Muzeum Warszawy. Przykład muzealnych projektów językowych*²⁰ – w którym autorka opisuje kilkuletnie już doświadczenia pracy z obcokrajowcami oraz relacje łączące Bibliotekę Muzeum Warszawy z Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum” UW oraz European Language Label.

Powstają nowe biblioteki muzealne, a te starsze przechodzą gruntowne zmiany przy okazji rewitalizacji ich macierzystych muzeów. Z tego powodu bibliotekarze muzealni postanowili, że ich trzecia doroczna konferencja pt. „Nowoczesna

biblioteka muzealna. Czytaj: rewitalizujemy, organizujemy, tworzymy”, która odbędzie się we wrześniu 2021 r. w Stacji Muzeum w Warszawie, poświęcona zostanie temu wciąż aktualnemu tematowi. Tak więc zapewne wiele artykułów dotyczących rewitalizacji ukaże się w tym i przyszłym roku. Dzisiaj natomiast dostępne są pozycje: Justyny Długosz, *Biblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach – współczesna biblioteka muzealna w nowoczesnej instytucji kultury*²¹ – omawiająca unowocześnienie Biblioteki Muzeum Śląskiego w Katowicach, oraz Katarzyny Żák-Caplot, *Biblioteka muzealna OdNowa, czyli między drugim a trzecim miejscem*²² – która przybliży głębokie zmiany, jakie przeszła biblioteka muzealna w latach 2015–2018 zarówno pod względem organizacyjnym i technicznym, jak i w relacji z macierzystym muzeum.

Jak łatwo można zauważyć, środowisko bibliotekarzy muzealnych staje się coraz bardziej aktywne i działa na rzecz popularyzacji zawodu bibliotekarza muzealnego, tak znanego i cenionego za granicą. Między innymi w tym celu w grudniu 2020 r. powstała Sekcja Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Na temat wspólnych działań i celów również pisano niemało w bibliotekarskich czasopismach branżowych. Na koniec przeglądu literatury przedmiotu należy przytoczyć artykuły Katarzyny Żák-Caplot: *Biblioteki muzealne – felieton*²³ oraz *Teraz my, czyli o współpracy bibliotekarzy muzealnych w Polsce*²⁴, który przygotowała wraz z Aleksandrą Siuciak jako podsumowanie aktywności bibliotekarzy w latach 2019–2020.

Usytuowanie w strukturze instytucji macierzystej. Terminologia

Biblioteka muzealna jest częścią jednostki macierzystej i o jej sytuacji decyduje – między innymi – usytuowanie w strukturze muzeum, czyli podległość organizacyjna. Najczęściej jest ona samodzielnym działem, bywa jednak, że stanowi część innej komórki: działu naukowego, naukowo-oświatowego lub oświatowego, rzadziej pracowni informacji lub dokumentacji. Bywa, choć bardzo rzadko, że biblioteka podlega działowi administracyjnemu, jak to jest np. w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie²⁵. Czasami, uwzględniając i podkreślając charakterystykę danego muzeum, bibliotekę zlokalizowano w innym, szczególnie miejscu. W Muzeum Sztuki Nowoczesnej MOCAK w Krakowie księżnicę usytuowano w Dziale Wiedzy o Sztuce, a Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie zorganizowało Dział Literatury i Prasy²⁶, popularnie zwany biblioteką, oddzielnie funkcjonuje tam Dział Rękopisów i Starodruków.

Muzealne biblioteki działają pod różnorodnymi nazwami, określając np. zakres gromadzonych zbiorów: Księgozbiór²⁷, Biblioteka²⁸, Biblioteki i Archiwum²⁹, Biblioteka Naukowa i Archiwum³⁰, Dział Archiwum i Biblioteki³¹, Biblioteka i Archiwum Zakładowe³², Dział biblioteki i informacji naukowej³³, Dział Biblioteczny i Zbiorów Specjalnych³⁴; Biblioteka i Stare Druki³⁵, Dział Biblioteki i Wydawnictw³⁶, Dział Wydawnictw, Biblioteki i Informacji³⁷. Decydują o tym wewnętrzne regulaminy przyjęte przez muzea.

Biblioteki muzealne określają siebie najczęściej mianem „fachowa”. Bywa jednak, że dla podkreślenia jakości gromadzonych zbiorów, przedstawiają się jako specjalistyczne

o charakterze naukowym. Są i takie, które z powodów historycznych czy tradycji określane są bibliotekami naukowymi³⁸, chociaż w wykazie bibliotek zaliczanych do naukowych³⁹ znajdują się zaledwie dwie muzealne księżnice: Biblioteka Książąt Czartoryskich (Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie) oraz Biblioteka Muzeum Narodowego w Warszawie.

Różnorodna bywa ich podległość, zwierzchnikami bywają: dyrektorzy lub ich zastępcy, pełnomocnicy ds. zarządzania zbiorami, główni kuratorzy. Bez względu na jej usytuowanie, biblioteka powinna stanowić integralną część muzeum. Jest przecież przestrzenią, bez której trudno obyć się działom programowym i merytorycznym. Należy jednak wyraźnie podkreślić zależność biblioteki od instytucji macierzystej, tak pod względem organizacyjnym, jaki i lokalowym czy finansowym. Dobrze jest, jeśli biblioteka traktowana jest w muzeum na równi z innymi działami. Pozwala to na prowadzenie równorzędnej polityki np. finansowania, dostępności do usług konserwatorskich czy digitalizacji zbiorów. O wiele gorzej, jeśli biblioteka znajduje się na marginesie działań muzealnych, co – niestety – nadal zdarza się w krajowych muzeach dosyć często.

Gromadzenie. Zbiory

Żeby jednak móc opisać bibliotekę muzealną, należy w pierwszej kolejności przyjrzeć się muzeum, w ramach którego ona funkcjonuje. Ze względu na fakt, że nie jest ona komórką suwerenną, ale działa w ramach instytucji nadrzędnej, jej aktywność podporządkowana jest działaniom muzeum. Dotyczy to przede wszystkim tematyki gromadzonych w bibliotece zbiorów, która powinna być zgodna z profilem muzeum, wyznaczoną przez nie polityką gromadzenia, misją i strategią instytucji. Gromadząc w muzealnej bibliotece piśmiennictwo oraz różnorodne (nierzadko nie kojarzone ze zbiorami bibliotecznymi) artefakty, należy brać pod uwagę dziedziny reprezentowane w muzeum. Dobra znajomość zbiorów muzealnych pozwala na budowanie unikatowych kolekcji bibliotecznymi, często o charakterze historycznym czy artystycznym. Zakres tematyczny księgozbiorów w muzeach wielodziedzinowych jest znacznie szerszy, niż ten gromadzony w muzeach tematycznych czy biograficznych, co nie znaczy wcale, że pozyskuje się w nich mniej nabytków.

Obok podstawowej literatury: encyklopedii ogólnych i tematycznych, słowników biograficznych i językowych, leksykonów i opracowań z dziedzin reprezentowanych przez muzeum – historii, historii sztuki, etnografii i etnologii, archeologii i innych, gromadzone są zbiory o charakterze zabytkowym. Są to księgozbiory historyczne, najczęściej zbierane od początku istnienia muzeum i często powiązane z ich fundatorami, pierwszymi darczyńcami, np. starodruki czy manuskrypty. Niezależnie od nich kolekcjonowane są obiekty zabytkowe, wyselekcjonowane w specjalnych zbiorach bibliotecznymi lub archiwach działających w ramach biblioteki. Przechowuje się w nich artefakty o szczególnej wartości artystycznej, historycznej czy technicznej. Rejestrowane w odrębnych księgach inwentarzowych, opracowane i wpisywane do dedykowanych im katalogów, nierzadko wymagają specjalnych warunków przechowywania i opieki konserwatorskiej. Są to zbiory będące dopełnieniem kolekcji głównych w muzeach, egzemplarze kontekstowo powiązane z muzealiami.

Użytkownicy

Zapis art. 24.1. Ustawy o bibliotekach mówi, że: *Biblioteki fachowe wspierają realizację zadań zakładów pracy oraz służą potrzebom doskonalenia zawodowego pracowników.* Choć trudno się z tym nie zgodzić, daje się zauważyć, że takie zdefiniowanie jest dzisiaj zbyt wąskie, przestarzałe i nieprzystające do zadań pełnionych przez współczesne biblioteki muzealne. Prawdą jest, że księgozbiory muzealne służą pracownikom muzeów jako warsztat pracy do naukowego opracowywania muzealiów, uzupełniania wiedzy czy samokształcenia; że są znakomitym zapleczem do pracy naukowej i wsparciem dla prowadzonych w muzeum procesów badawczych; że korzystają z nich: kuratorzy wystaw, kustosze, autorzy katalogów zbiorów i wystaw, muzealni przewodnicy, edukatorzy czy konserwatorzy dzieł sztuki. Jednak muzealne biblioteki obecnie coraz częściej stają się księżnicami o charakterze publicznym, chociaż *de facto* takimi nie są⁴⁰. Zmiana charakteru następuje pod wpływem przeobrażania się, ewaluowania bibliotek, także zmian technologicznych. Dotyczy to przede wszystkim różnorodności zadań, które obecnie przed nimi stoją, ale także otwartości na użytkownika.

Należy podkreślić, że biblioteka muzealna nie jest pierwszym i docelowym miejscem, do którego kierują swe kroki zwiedzający. Nie zawsze są oni nawet świadomi istnienia biblioteki w muzeum. Przede wszystkim interesuje ich oferta wystawiennicza, chcą obcować z dziełami sztuki, zabytkami, artefaktami z przeszłości – eksponatami prezentowanymi w przestrzeni wystawowej. Dopiero po zaznajomieniu się z pełną ofertą muzeum trafiają do biblioteki. Bywa, że wizyta w bibliotece jest następstwem wielokrotnego goszczenia w muzeum czy uczestnictwa w muzealnych wydarzeniach edukacyjnych. A przecież muzealne biblioteki otwarte są nie tylko dla pracowników instytucji, ale dla każdego, kto chce być ich czytelnikiem. Oferują swoje zbiory studentom i uczniom szkół średnich, szukającym źródeł do prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich, zapraszają najmłodszych do udziału w wydarzeniach edukacyjnych, goszczą seniorów, dla których coraz częściej tworzone są specjalne programy. Znakomitym przykładem otwartości na użytkownika niech będą Biblioteka Muzeum Sztuki w Łodzi oraz Muzeum Warszawy, w których do dyspozycji osób z dysfunkcją wzroku dostępne są multilektory, służące do samodzielnego skanowania dokumentów przez osoby niewidome i niedowidzące oraz odczytywania zeskanowanego tekstu głosem syntetycznym dzięki zdolnościom przekształcania tekstu drukowanego na mowę.

W tym miejscu nie można pominąć faktu, że coraz częściej zdarza się, że to popularyzatorska działalność bibliotek muzealnych przyczynia się do rozwoju publiczności macierzystej instytucji oraz umacnia relacje z grupami odbiorców już z muzeum współpracującymi. Przykładem niech będzie edukacyjna działalność Biblioteki Muzeum Warszawy skierowana w dużej mierze do obcokrajowców oraz polskiej młodzieży uczącej się w szkołach polskich za granicą. Organizowany co roku konkurs literacki regularnie przyciąga kilkuset młodych uczestników⁴¹ nie tylko z całego kraju, ale i ze świata, a projekty językowe⁴² angażują cudzoziemców mieszkających w Warszawie.

Hybrydowość usług

Zakres prac prowadzonych w bibliotekach muzealnych jest bardzo szeroki. Obok podstawowych, standardowych działań bibliotekarskich takich jak: gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie zbiorów, biblioteki angażują się w zadania i projekty prowadzone przez instytucje macierzyste. Uczestniczą w cyklicznie organizowanych Nocach Muzeów, Dniach Otwartych Drzwi, imprezach miejskich, grach terenowych. Popularyzuje się w nich nie tylko książkę i czytelnictwo, ale także dziedziny reprezentowane przez muzeum! W bibliotekach muzealnych dokumentuje się działania muzeum i informuje o nich, a ich pracownicy – z założenia – znają historię muzeum, posiadają wiedzę o gromadzonych muzealiach, kolekcjach oraz strukturze instytucji. Bibliotekarze i pracownicy bibliotek coraz częściej zobowiązani są do udziału w projektach naukowych, do publikowania wyników swoich badań, uczestnictwa w konferencjach i seminariach naukowych. Niejednokrotnie biorą udział w pozyskiwaniu środków finansowych dla muzeum. Muzealne biblioteki pełnią także inne, niestandardowe zadania, czego przykładem może być Biblioteka Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, w której prowadzone są prace nad bibliografią papiernictwa⁴³. Inne realizują projekty wydawnicze⁴⁴. Jak wyżej wspomniano Muzeum Warszawy prowadzi autorskie projekty nauczania języka polskiego dla obcokrajowców przy wykorzystaniu eksponatów muzealnych i zbiorów książkowych⁴⁵. Jest to rezultat działania na pograniczu muzeum – biblioteka. Z jednej strony od biblioteki muzealnej oczekuje się pełnienia funkcji standardowej dobrze działającej księgowni, a z drugiej spełniania misji macierzystego muzeum i podległości jego strukturze organizacyjnej. W środowisku bibliotekarzy muzealnych zjawisko to nazywane jest hybrydowością usług.

Regulacje prawne

Hybrydowość ta ma daleko idące konsekwencje, także w zakresie obowiązującego prawa. Działając pomiędzy regulacjami prawnymi skierowanymi do bibliotek, a tymi, które obowiązują z racji bycia w strukturze muzeum, ich pracownicy każdego dnia stoją przed wieloma wyzwaniem.

Muzealny bibliotekarz musi poznać: Ustawę z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Ustawę z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach⁴⁶, Ustawę z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach⁴⁷, Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego⁴⁸. Powinien umieć poruszać się po Ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁴⁹ oraz Ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych⁵⁰.

Szczególne uwagi należy zwrócić na fakt, że biblioteki muzealne znalazły się poza nawiasem Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych⁵¹, a muzealne księgownice muszą przeprowadzać skontrum kierując się zapisami w Ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵². Ustawa ta traktuje księgozbiory tak, jak inne środki trwałe. Takie podejście do bibliotek muzealnych jest niekorzystne z dwóch powodów: Ustawa o rachunkowości skraca okres pomiędzy skontrami z pięciu do czterech lat,

a co ważniejsze, rygorystycznie określa termin rozpoczęcia i zakończenia prac inwentaryzacyjnych. Zapisy wyznaczają krótki czas na inwentaryzację nierzadko bardzo dużych księgozbiorów! Podkreślić należy, że takie traktowanie księgozbiorów muzealnych obniża ich rangę.

Zgodnie z art. 14.1. Ustawy o bibliotekach usługi w bibliotekach – w tym także muzealnych – są ogólnodostępne i bezpłatne (z jasno określonymi wyjątkami⁵³). Jednak biblioteki muzealne funkcjonują w instytucjach będących czynnymi płatnikami VAT! Doprowadziło to do powstania wielu spornych kwestii, m.in. konieczności świadczenia płatnych usług bibliotecznych dla szerokiej społeczności. Przykładem są tu opłaty pobierane za wstęp do czytelni mające formę biletów jednorazowych bądź abonamentów rocznych⁵⁴. Trzeba przyznać, że Ustawa o bibliotekach w art. 14.2. pkt 4., jasno mówi, że *Zasady i warunki korzystania z biblioteki określa regulamin nadany przez jej dyrektora (kierownika)*.

Zarówno w kwestiach inwentaryzacji zbiorów, jak i opłat za usługi biblioteczne nie ma rozwiązań kompleksowych i każde muzeum stosuje odrębne, uznaniowe sposoby radzenia sobie z nimi, zapisane w regulaminach wewnętrznych.

Bibliotekarz muzealny

Jednym z najpilniejszych do rozwiązania problemów jest brak szczegółowych zapisów prawnych, dotyczących zasad awansu zawodowego w strukturach muzealnych. Artykuł 29.2. Ustawy o bibliotekach określał stanowiska bibliotekarskie, niestety kolejne jej zmiany oraz deregulacja zawodu bibliotekarza w roku 2013 spowodowały, że z ustawy usunięto punkt dotyczący stanowisk bibliotekarskich. Określa je Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 grudnia 2012 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania w bibliotekach stanowisk bibliotekarskich oraz stanowisk dla specjalistów innych zawodów związanych z działalnością biblioteczną⁵⁵.

Rozporządzenie wymienia pięć stopni awansu zawodowego: młodszego bibliotekarza, bibliotekarza, starszego bibliotekarza, kustosa i starszego kustosa, którym przypisuje jasno określone kwalifikacje. W Ustawie o muzeach znalazły się cztery stanowiska: asystenta, adiunkta, kustosa i kustosa dyplomowanego – pominięto tu starszego kustosa.

Różnice w zapisach powodują, że bibliotekarz muzealny często nie awansuje na stanowisko starszego kustosa. Ponadto, aby zostać kustoszem w muzealnej bibliotece, nierzadko trzeba uzupełnić wykształcenie o podyplomowe studia muzeologiczne. Należy przyznać, że muzealne biblioteki coraz chętniej zatrudniają specjalistów z dziedzin reprezentowanych przez muzeum: historyków sztuki, historyków, etnografów, etnologów, archeologów, literaturoznawców czy filologów. Bywa, że przy zatrudnianiu pracownika do biblioteki muzealnej, jednostka macierzysta wymaga jednak bibliotekoznawczego wykształcenia, chociażby na poziomie studiów podyplomowych.

Niestety, niektóre instytucje blokują ścieżkę kariery w bibliotece, gdyż art. 32b.1. Ustawy o muzeach nie wymienia wśród specjalistów w zawodach dotyczących działalności muzealniczej bibliotekarzy, a w muzealniczej ścieżce kariery nie przewidziano stanowiska starszego kustosa.

Widzimy jednak światełko w tunelu, gdyż w prowadzonym przez Biuro Kultury m.st. Warszawy projekcie, dotyczącym

wartościowania i weryfikacji opisów stanowisk w czterech stołecznych muzeach, trwają prace nad ścieżką awansu zawodowego dla pracowników działu Biblioteka.

***

Środowisko bibliotekarzy muzealnych podjęło wspólny wysiłek zmierzający do integracji i ściślejszej współpracy. Zaowocowało to nie tylko zainicjowaniem dorocznych konferencji naukowych oraz powstaniem Sekcji Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, ale też pozwoliło na zainteresowanie bibliotekarzy i bibliotekoznawców nieznaną

dotąd tematyką bibliotek muzealnych jako fenomenu. Dzisiaj zagadnienia związane z bibliotekami muzealnymi nie są już obce środowisku bibliotekarskiemu, młoda stażem sekcja uznawana jest za prężnie działającą jednostkę, a bibliotekarze muzealni doceniani są jako profesjonalści w ogólnopolskich konkursach branżowych⁵⁶.

Niniejszy artykuł jest wstępem do tematyki bibliotek muzealnych, przeznaczonym dla środowisk muzealnych. Dlatego też autorki zawarły w nim wiele kwestii praktycznych, wskazując jednocześnie na wyzwania i problemy, które stoją nie tylko przed samymi bibliotekami muzealnymi, lecz również przed muzeami jako ich macierzystymi instytucjami.

Streszczenie: Niniejszy artykuł w pełni poświęcony został tematyce fenomenu biblioteki muzealnej w Polsce. Skierowany jest zarówno do naukowców zajmujących się zagadnieniami związanymi z organizacją muzeów czy rozwojem kolekcji, jak i, lub przede wszystkim, do kadry zarządzającej

wyższego szczebla, gdyż jest on nie tylko wstępem do zagadnienia, ale również próbą zmapowania problematycznych miejsc na linii muzeum macierzyste – biblioteka muzealna, a także wyzwań dotyczących rozwiązań prawnych oraz statusu zawodu bibliotekarza muzealnego.

Słowa kluczowe: biblioteka muzealna, muzeum, bibliotekarz muzealny, awans zawodowy, ewidencja zbiorów, hybrydowość usług.

Przypisy

- ¹ S. Sobczyk, *Biblioteki muzeów sztuki na przykładzie Biblioteki Arxiu CCCB w Barcelonie i Biblioteki de Arte Muzeum Gulbenkiana w Lizbonie*, „Biblioteka i Edukacja” 2012, nr 2, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/24> [dostęp: 30.01.2011].
- ² W ramach rekompensaty za utratę egzemplarza obowiązkowego Biblioteka Muzeum Narodowego w Pradze otrzymuje obecnie środki finansowe przyznawane przez Ministerstwo Kultury na zakup tzw. płatnego egzemplarza, zob. <https://www.nm.cz/knihovna-narodniho-muzea/oddeleni-zakladni-knihovny#o-nas> [dostęp: 29.03.2021].
- ³ K. Żák-Caplot, *An unexplored phenomenon on the border of two worlds. An introduction to the issue of museum libraries in Poland*, „Przegląd Biblioteczny” 2019, Special Issue, s. 55.
- ⁴ Zob. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/dzialalnosc-muzeow-w-2020-roku,12,4.html> [dostęp: 13.05.2021].
- ⁵ D. Folga-Januszewska, *Dzieje pojęcia muzeum i problemy współczesne – wprowadzenie do dyskusji nad nową definicją muzeum ICOM*, „Muzealnictwo” 2020, nr 61, s. 29.
- ⁶ *Eadem, Muzeum. Fenomeny i problemy*, e-book, Kraków 2015, s. 15-16.
- ⁷ K. Żák-Caplot, *An unexplored...*, s. 61.
- ⁸ S. Tempczyk, *Księgozbiory muzealne w Sochaczewie, Rybnie, Skierniewicach i Wyszogrodzie*, „Biuletyn EBIB” 2014, nr 7, <http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/346> [dostęp: 30.01.2021]; M. Skrejko, *Biblioteka Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie*, „Biblioteka i Edukacja” 2018, nr 14, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/issue/view/14> [dostęp: 30.01.2021]; M. Kurzyńska, *Biblioteka Muzeum Narodowego w Szczecinie – burzliwe losy budowania księgozbioru*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2011, nr 3, s. 83-97; K. Żák-Caplot, *Rozwój kolekcji Biblioteki Muzeum Warszawy do roku 1986*, „Almanach Warszawy” 2017, t. 11, s. 345-356.
- ⁹ S. Sobczyk, *Biblioteki muzeów...*
- ¹⁰ A. Adamek, *Biblioteka Muzealna – z doświadczeń Muzeum Narodowego Nauki i Techniki w Ottawie*, „Biuletyn EBIB” 2000, nr 3, <http://www.ebib.pl/biuletyn-ebib/11/a.php?adamek> [dostęp: 25.03.2021].
- ¹¹ K. Żák-Caplot, *An unexplored...*
- ¹² Numer powstał pod redakcją B. Antczak-Sabaly i K. Żák-Caplot, <http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/issue/view/80> [dostęp: 23.03.2021].
- ¹³ M. Skrejko, *Gromadzenie zbiorów w bibliotekach muzealnych. Tematyżacja instytucji macierzystych i jej wpływ na profil biblioteki*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/675> [dostęp: 23.03.2021].
- ¹⁴ M. Kurzyńska, *„To w muzeum jest biblioteka?!”, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/682 [dostęp: 23.03.2021].*
- ¹⁵ A. Krzysztofik, K. Żák-Caplot, *Słów kilka o edukacji bibliotecznej w środowisku muzealnym na przykładzie Biblioteki Muzeum Warszawy*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/677> [dostęp: 23.03.2021].
- ¹⁶ J. Długosz, *Zastosowanie wybranych metod i technik zarządzania oraz elementów strategii marketingowej w Bibliotece Muzeum Śląskiego w Katowicach*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/681> [dostęp: 23.03.2021].
- ¹⁷ M. Skrejko, K. Żák-Caplot, *Bibliotekarz muzealny, czyli hybryda w świecie kultury*, „Bibliotekarz” 2020, nr 1, s. 16-20.
- ¹⁸ A. Siuciak, *Bibliotekarz muzealny, czyli jaki? O roli i kompetencjach zawodowych bibliotekarza w muzeum na przykładzie Muzeum Zamkowego w Malborku*, „Bibliotekarz” 2021, nr 2, s. 11-14.
- ¹⁹ M. Skrejko, M. Masternak (współ.), *„Światłoryt” – jako forma pracy z widzem i czytelnikiem, czyli o sposobie czytania fotografii przez osoby niewidome i niedowidzące. Z doświadczeń współpracy muzealnej Biblioteki i Działu Upowszechniania Muzeum Fotografii w Krakowie*, w: *Mobilna biblioteka*, M. Wojciechowska (red.), Warszawa 2021, s. 238-249.

- ²⁰ K. Żák-Caplot, *Strategia wdrażania innowacji edukacyjnych w Bibliotece Muzeum Warszawy. Przykład muzealnych projektów językowych*, w: *Mobilna biblioteka, ibidem*, s. 250-262.
- ²¹ J. Długosz, *Biblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach – współczesna biblioteka muzealna w nowoczesnej instytucji kultury*, w: *Multibibliotekarstwo*, Warszawa, 2018, s. 197-207.
- ²² K. Żák-Caplot, *Biblioteka muzealna OdNowa, czyli między drugim a trzecim miejscem*, w: *Nowe zmiany a kondycja bibliotek*, Wrocław 2018, s. 31-43.
- ²³ Eadem, *Biblioteki muzealne – felieton*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/678> [dostęp: 26.03.2021].
- ²⁴ Eadem, A. Siuciak, *Teraz my, czyli o współpracy bibliotekarzy muzealnych w Polsce*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/678> [dostęp: 26.03.2021].
- ²⁵ Zob. <http://muzeum.glogow.pl/p,65,struktura-i-kontakty> [dostęp: 5.03.2021].
- ²⁶ <https://www.muzeum.wejherowo.pl/d/o-muzeum/dziaj/dzia-literatury-i-prasy/?cat=26> [dostęp: 5.03.2021].
- ²⁷ Muzeum Regionalne w Kozienicach im. prof. Tomasza Mikockiego, zob. <https://www.muzeum-kozienice.pl/ksiegozbiory.html> [dostęp: 8.03.2021].
- ²⁸ M.in. Muzeum Fotografii w Krakowie, <https://mufo.krakow.pl/odwiedzaj/biblioteka> [dostęp: 8.03.2021]; Biblioteka Muzeum Warszawy, <https://muzeumwarszawy.pl/biblioteka/> [dostęp: 26.03.2021].
- ²⁹ Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, <http://muzeumromantyzmu.pl/dzial-biblioteka-i-archiwum/> [dostęp: 8.03.2021].
- ³⁰ Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie, <https://www.mim.krakow.pl/biblioteka-naukowa-i-archiwum> [dostęp: 8.03.2021]; Muzeum Krakowa, <http://muzeum-mkrakowa.pl/kontakt/biblioteka-naukowa-i-archiwum> [dostęp: 8.03.2021].
- ³¹ Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, <https://muzeum.wieliczka.pl/dzial-archiwum-i-biblioteki-1> [dostęp: 8.03.2021]; Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, <https://mnkd.pl/dzial-archiwum-i-biblioteka/> [dostęp: 8.03.2021].
- ³² Biblioteka Azjatycka i Archiwum Zakładowe w Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, <https://www.muzeumazji.pl/o-muzeum/struktura/> [dostęp: 8.03.2021].
- ³³ Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach, zob. <http://muzeumzabawek.eu/o-muzeum/biblioteka/> [dostęp: 8.03.2021].
- ³⁴ Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, <https://www.muzeum.slupsk.pl/index.php/o-muzeum/struktura-mps/dzia-biblioteczny-i-zbiorow-spec/622-dzial-biblioteka> [dostęp: 8.03.2021].
- ³⁵ Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, <http://frombork.art.pl/pl/biblioteka-muzeum/> [dostęp: 8.03.2021].
- ³⁶ Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, <https://www.muzarp.poznan.pl/pl/struktura-organizacyjna> [dostęp: 5.03.2021].
- ³⁷ Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie, <https://mhprl.pl/muzeum-2/kontakt/> [dostęp: 5.03.2021].
- ³⁸ Muzeum Inżynierii Miejskiej; Muzeum Zamkowe w Pszczynie, Muzeum Śląska Cieszyńskiego; Muzeum Ziemi Kłodzkiej w Kłodzku, Muzeum Regionalne w Opocznie, Muzeum Okręgowe w Toruniu.
- ³⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu, Dz.U. 2012 poz. 390.; także: *Ewidencja i archiwa Biblioteki Narodowej*, <https://www.bn.org.pl/bip/ewidencje-i-archiwa> [dostęp: 9.08.2021].
- ⁴⁰ Rozdz. 5. art. 18. ust. 2. Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach.
- ⁴¹ <https://muzeumwarszawy.pl/konkurs-literacki-muzeum-warszawy/> [dostęp: 26.03.2021].
- ⁴² <https://muzeumwarszawy.pl/warszawa-dla-srednio-zaawansowanych/> [dostęp: 26.03.2021].
- ⁴³ <https://muzeumpapiernictwa.pl/muzeum/dzialy/biblioteka/> [dostęp: 5.03.2021].
- ⁴⁴ Muzeum w Koszalinie, <http://muzeum.koszalin.pl/?q=node/29> [dostęp: 5.03.2021].
- ⁴⁵ Lektoraty języka polskiego jako obcego odbywają się również w czytelni Biblioteki Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku.
- ⁴⁶ Dz.U. 1997 nr 5. poz. 24.
- ⁴⁷ Dz.U. 1983 nr 38. poz. 173.
- ⁴⁸ Dz.U. 2012 poz. 797.
- ⁴⁹ Dz.U. 1994 nr 24. poz. 83.
- ⁵⁰ Dz.U. 2018 poz. 1000.
- ⁵¹ Dz.U. 2008 nr 205. poz. 1283. Dotyczy bibliotek wchodzących w skład krajowej sieci bibliotecznej.
- ⁵² Dz.U. 1994 nr 121. poz. 591.
- ⁵³ Ustawa dopuszcza opłaty za: 1) usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne oraz wypożyczenia międzybiblioteczne; 2) wypożyczenia materiałów audio-wizualnych; 3) w formie kaucji za wypożyczone materiały biblioteczne; 4) niezwrócenie w terminie wypożyczonych materiałów bibliotecznych; 5) uszkodzenie, zniszczenie lub niezwrócenie materiałów bibliotecznych.
- ⁵⁴ Muzeum Śląskie w Katowicach, <https://muzeumslaskie.pl/pl/biblioteka/> [dostęp: 9.03.2021].
- ⁵⁵ Dz.U. 2012 poz. 1394.
- ⁵⁶ Katarzyna Żák-Caplot, kierownik biblioteki Muzeum Warszawy, została wybrana „Mazowieckim Bibliotekarzem Roku 2019”, a także zajęła III miejsce w Ogólnopolskim Konkursie „Bibliotekarz Roku 2019”.

Bibliografia

- Adamek A., *Biblioteka Muzealna – z doświadczeń Muzeum Narodowego Nauki i Techniki w Ottawie*, „Biuletyn EBIB” 2000 nr 3, <http://www.ebib.pl/biuletyn-ebib/11/a.php?adamek>
- Biblioteka Azjatycka i Archiwum Zakładowe w Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, <https://www.muzeumazji.pl/o-muzeum/struktura/>
- Długosz J., *Biblioteka Muzeum Śląskiego w Katowicach – współczesna biblioteka muzealna w nowoczesnej instytucji kultury*, w: *Multibibliotekarstwo*, Warszawa, 2018.
- Długosz J., *Zastosowanie wybranych metod i technik zarządzania oraz elementów strategii marketingowej w Bibliotece Muzeum Śląskiego w Katowicach*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/681>
- Ewidencja i archiwa Biblioteki Narodowej, <https://www.bn.org.pl/bip/ewidencje-i-archiwa>
- Folga-Januszewska D., *Dzieje pojęcia muzeum i problemy współczesne – wprowadzenie do dyskusji nad nową definicją muzeum ICOM*, „Muzealnictwo” 2020, nr 61.
- Folga-Januszewska D., *Muzeum. Fenomeny i problemy* [e-book], Kraków 2015.
- Krzysztofek A., Żák-Caplot K., *Słów kilka o edukacji bibliotecznej w środowisku muzealnym na przykładzie Biblioteki Muzeum Warszawy*, „Biuletyn EBIB” 2020,

nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/677>

Kurzyńska M., *Biblioteka Muzeum Narodowego w Szczecinie – burzliwe losy budowania księgozbioru*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2011, nr 3.

Kurzyńska M., „To w muzeum jest biblioteka?!” „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/682>

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, <https://www.muzaarp.poznan.pl/pl/struktura-organizacyjna>

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie, <http://muzeum.glogow.pl/p,65,struktura-i-kontakty>

Muzeum Fotografii w Krakowie, <https://mufo.krakow.pl/odwiedzaj/biblioteka>

Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie, <https://mhprl.pl/muzeum-2/kontakt/>

Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie, <https://www.mim.krakow.pl/biblioteka-naukowa-i-archiwum>

Muzeum Krakowa, zob. <http://muzeumkrakowa.pl/kontakt/biblioteka-naukowa-i-archiwum>

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, <http://frombork.art.pl/pl/biblioteka-muzeum/>

Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, <https://mnkd.pl/dzial-archiwum-i-biblioteka/>

Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, <https://www.muzeum.wejherowo.pl/d/o-muzeum/dziaj/dzia-literatury-i-prasy/?cat=26>

Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, <https://www.muzeum.slupsk.pl/index.php/o-muzeum/struktura-mps/dzia-biblioteczny-i-zbiorow-spec/622-dzial-biblioteka>

Muzeum Regionalne w Koźminach im. prof. Tomasza Mikockiego, <https://www.muzeum-kozminice.pl/ksiegozbiory.html>

Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, zob. <http://muzeumromantyzmu.pl/dzial-biblioteka-i-archiwum/>

Muzeum Śląskie w Katowicach, <https://muzeumslaskie.pl/pl/biblioteka/>

Muzeum Warszawy, <https://muzeumwarszawy.pl/biblioteka/>

Muzeum w Koszalinie, <http://muzeum.koszalin.pl/?q=node/29>

Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach, <http://muzeumzabawek.eu/o-muzeum/biblioteka/>

Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, <https://muzeum.wieliczka.pl/dzial-archiwum-i-biblioteki-1/>

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu, Dz.U. 2012 poz. 390.

Siuciak A., *Bibliotekarz muzealny, czyli jaki? O roli i kompetencjach zawodowych bibliotekarza w muzeum na przykładzie Muzeum Zamkowego w Malborku*, „Bibliotekarz” 2021, nr 2.

Skrejko M., *Biblioteka Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie*, „Biblioteka i Edukacja” 2018, nr 14, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/issue/view/14>

Skrejko M., *Gromadzenie zbiorów w bibliotekach muzealnych. Tematyizacja instytucji macierzystych i jej wpływ na profil biblioteki*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/675>

Skrejko M., Masternak M. (współpr.), „Światłoryt” – jako forma pracy z widzem i czytelnikiem, czyli o sposobie czytania fotografii przez osoby niewidome i niedowidzące. Z doświadczeń współpracy muzealnej Biblioteki i Działu Upowszechniania Muzeum Fotografii w Krakowie, w: *Mobilna biblioteka*, M. Wojciechowska (red.), Warszawa 2021.

Skrejko M., Żák-Caplot K., *Bibliotekarz muzealny, czyli hybryda w świecie kultury*, „Bibliotekarz” 2020, nr 1.

Sobczyk S., *Biblioteki muzeów sztuki na przykładzie Biblioteki Arxiu CCCB w Barcelonie i Biblioteki de Arte Muzeum Gulbenkiana w Lizbonie*, „Biblioteka i Edukacja” 2012, nr 2, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/24>

Tempczyk S., *Księgozbiory muzealne w Sochaczewie, Rybnie, Skierniewicach i Wyszogrodzie*, „Biuletyn EBIB”, 2014, nr 7, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/346>

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach nr 85. poz. 539.

Varsavianistyczny konkurs Muzeum Warszawy, <https://muzeumwarszawy.pl/konkurs-literacki-muzeum-warszawy/>

„Warszawa dla średnio zaawansowanych” – uczyć się języków obcych w Muzeum Warszawy, <https://muzeumwarszawy.pl/warszawa-dla-srednio-zaawansowanych/>

Żák-Caplot K., *An unexplored phenomenon on the border of two worlds. An introduction to the issue of museum libraries in Poland*, „Przegląd Biblioteczny” 2019, Special Issue.

Żák-Caplot K., *Biblioteka muzealna OdNowa, czyli między drugim a trzecim miejscem*, w: *Nowe zmiany a kondycja bibliotek*, Wrocław 2018.

Żák-Caplot K., *Biblioteki muzealne – felieton*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/678>

Żák-Caplot K., *Rozwój kolekcji Biblioteki Muzeum Warszawy do roku 1986*, „Almanach Warszawy” 2017, t. 11.

Żák-Caplot K., *Strategia wdrażania innowacji edukacyjnych w Bibliotece Muzeum Warszawy. Przykład muzealnych projektów językowych*, w: *Mobilna biblioteka*, M. Wojciechowska (red.), Warszawa 2021.

Żák-Caplot K., Siuciak A., *Teraz my, czyli o współpracy bibliotekarzy muzealnych w Polsce*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 192, <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/678>

Magdalena Skrejko

Absolwentka Bibliotekoznawstwa i Informatyki, Podyplomowych Studiów Edytorskich oraz Podyplomowego Studium Muzeologicznego UJ; kustosz w Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie; badaczka dziejów fotografii krakowskiej oraz Cechu Krakowskich Fotografów; autorka wielu wystaw fotografii atelierowej, m.in.: „Krakowskie zakłady fotograficzne do 1914 roku”, „Artysta czy rzemieślnik. Galicyjskie zakłady fotograficzne przełomu wieków XIX i XX”; autorka i współautorka albumów fotograficznych: *Wilno Jana Bułhaka, Kraków. Fotografie z dawnych lat, Kresy w starej fotografii, Kraków w starej fotografii i Fotografia. Bułhak*, a także biogramów fotografów w *Polskim Słowniku Biograficznym* i w *Allgemeine Künstlerlexikon*, oraz skryptów audiodeskrypcji fotografii ze zbiorów Mufo; e-mail: magdalena.skrejko@mufo.krakow.pl

Katarzyna Żák-Caplot

Absolwentka filologii słowiańskiej i filologii polskiej oraz Podyplomowych Studiów Informatyki UW; kieruje siecią biblioteczną Muzeum Warszawy; zainteresowania naukowe koncentruje na fenomenie bibliotek muzealnych w Polsce i na świecie oraz integracji elementów edukacji bibliotecznej i muzealnej w ramach nauczania języków obcych metodą przedmiotowo-językową; autorka wystaw dotyczących relacji polsko-czeskich i polsko-węgierskich oraz publikacji *Legendy Starego Miasta w Warszawie. Wybór tekstów do nauki języka polskiego jako obcego z ćwiczeniami*; stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej w Ameryce oraz laureatka European Language Label za projekty: (2019) „Warszawa dla średnio zaawansowanych” i (2020) „Warszawa dla początkujących”; (2019) wybrana Mazowieckim Bibliotekarzem Roku; (od 2020) przewodnicząca Sekcji Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy ZG SBP; e-mail: katarzyna.zak@muzeumwarszawy.pl

Word count: 5541; **Tables:** –; **Figures:** –; **References:** 56

Received: 03.2021; **Reviewed:** 04.2021; **Accepted:** 05.2021; **Published:** 06.2021

DOI: 10.5604/01.3001.0014.9346

Copyright©: Some rights reserved: National Institute for Museums and Public Collections. Published by Index Copernicus Sp. z o.o.

This material is available under the Creative Commons – Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). The full terms of this license are available on: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>

Competing interests: Authors have declared that no competing interest exists.

Cite this article as: Skrejko M., Żák-Caplot K.; ZNANE, LECZ NADAL NIEODKRYTE. WSTĘP DO PROBLEMATYKI BIBLIOTEK MUZEALNYCH W POLSCE. *Muz.*, 2021(62): 84-92

Table of contents 2021: <https://muzealnictworocznik.com/issue/13664>